

Castell-Nedd Port Talbot

Cynllun blynyddoedd cynnar, plant a phobl ifanc

Mawrth 2024-29

CYNNWYS.

CYFLWYNIAD GAN Y CYFARWYDDWR ADDYSG	4
PAM MAE ANGEN CYNLLUN PLANT A PHOBL IFANC ARNOM	6
CYD-WELEDIGAETH A BLAENORIAETHAU	8
SUT Y CAFODD Y CYNLLUN HWN EI DDATLBYGU	10
PLANT A PHOBL IFANC CASTELL-NEDD PORT TALBOT	18
EIN BLAENORIAETHAU AR GYFER Y PUM MLYNEDD NESAF	
BLAENORIAETH 1	26
BLAENORIAETH 2	30
BLAENORIAETH 3	34
BLAENORIAETH 4	38
BLAENORIAETH 5	42
SUT Y BYDDWN YN GWYBOD EIN BOD YN CAEL EFFAITH	46

Adran 1

CYFLWYNIAD GAN Y CYFARWYDDWR ADDYSG (CADEIRYDD C&YPLG).

PAM MAE ANGEN CYNLLUN PLANT A PHOBL IFANC ARNOM.

Mae'r Cynllun Plant a Phobl Ifanc yn dangos sut y byddwn yn sicrhau bod pob plentyn yn cael y dechrau gorau mewn bywyd. Mae'n dangos sut y byddwn yn gweithio mewn partneriaeth ac yn amlinellu'r hyn mae'r Grŵp Arweinyddiaeth Plant a Phobl Ifanc am ei gyflawni yn ystod y 5 mlynedd nesaf.

Wrth ddatblygu'r cynllun hwn buom yn gwrandao ar blant, pobl ifanc, eu teuluoedd a'r bobl sy'n gofalu amdanynt. Buom yn siarad â'r bobl sy'n gweithio â hwy ac yn eu helpu, a'r sawl sy'n gwneud penderfyniadau am y gwasanaethau rydym yn eu darparu. Ar sail y sgysiau hyn datblygwyd cydweledigaeth sy'n ymdrechu i wneud...

"Castell-nedd Port Talbot yn rhywle lle bydd pob plentyn a pherson ifanc, beth bynnag fo'u hamgylchiadau, yn rhan o gymuned a fydd yn diwallu eu hanghenion ac yn eu cynorthwyo i ffynnu mewn ffordd sy'n gweithio orau iddynt hwy".

Mae cydweledigaeth yn rhoi dealltwriaeth glir inni o'r hyn rydym yn ceisio'i gyflawni. Mae'r cynllun hwn yn cyflwyno ein blaenoriaethau am y 5 mlynedd nesaf ac mae'n dangos sut y byddwn yn monitro effaith yr hyn rydym yn ei wneud.

Yn ein digwyddiadau ymgysylltu buom yn siarad â phobl am y pethau sy'n bwysig iddynt. Mae'r materion pwysig hyn wedi'u hadlewyrchu ym mhob blaenoriaeth sy'n ffurfio'r cynllun hwn.

Pwy fydd yn Gyfrifol am Gyflawni'r Cynllun?

Mae'r Grŵp Arweinyddiaeth Plant a Phobl Ifanc yn gyfrifol am gyflawni newid ac am fonitro effaith y cynllun hwn. Byddwn yn cynhyrchu diweddiariad ar gynnydd, ac yn parhau i ymgysylltu â phlant, pobl ifanc a'u teuluoedd. Yn ogystal â hyn byddwn yn ymrwymo i chwilio am ffyrdd o weithio'n uniongyrchol â phobl ifanc i werthuso effaith y cynllun hwn.

Cynllun Blynyddoedd Cynnar, Plant a Phobl Ifanc Castell-nedd Port Talbot

Confensiwn y Cenhedloedd Unedig ar Hawliau'r Plentyn

Cenedlaethol	Rhanbarthol	Lleol
Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru) 2015	Bwrdd Partneriaeth Rhanbarthol Gorllewin Morgannwg	Cynllun Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Castell-nedd Port Talbot 2023-28
Cwricwlwm i Gymru	Strategaeth Iechyd Poblogaethau ar gyfer Bae Abertawe	Cynllun Corfforaethol Cyngor Castell-nedd Port Talbot 2022-2027
Rhaglen Plant Iach Cymru		Cynllun Strategol Gofal Cymdeithasol Plant a Phobl Ifanc 2023-26
Cynllun Plant a Phobl Ifanc Llywodraeth Cymru		Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant
Rhaglen Trawsnewid Anghenion Dysgu Ychwanegol		Asesiad Digonolrwydd Chwarae
Fframwaith Ymgysylltu a Datblygiad Ieuenctid		Cynllun Strategol y Gymraeg mewn Addysg 2022-2032
Fframwaith Nyth (Rhoi Nerth, Ymddiried, Tyfu'n Ddiogel a Hybu)		Cynllun Cydraddoldeb Cyngor Castell-nedd Port Talbot 2020-2024
Ysgolion Bro		Strategaeth Ymgysylltu a Chyfranogi Ieuenctid Castell-nedd Port Talbot
Dull Ysgol Gyfan ar gyfer Llesiant Emosiynol a Llesiant		Strategaeth Ymgysylltu ag Ieuenctid Castell-nedd Port Talbot
Strategaeth Tlodi Plant Llywodraeth Cymru		Strategaeth Cyflogadwyedd a Sgiliau Castell-nedd Port Talbot

CYD-WELEDIGAETH A BLAENORIAETHAU.

Bydd Castell-nedd Port Talbot yn lle ble bydd pob plentyn a pherson ifanc, beth bynnag fo'u hamgylchiadau, yn rhan o gymuned sy'n diwallu eu hanghenion ac yn eu cynorthwyo i ffynnu mewn ffordd sy'n gweithio orau iddynt hwy.

EIN BLAENORIAETHAU AM Y PUM MLYNEDD NESAF FYDD:

BLAENORIAETH 1.

Helpu ein plant ieuengaf i fod yn iach ac yn barod i ddysgu.

BLAENORIAETH 2.

Mae plant, pobl ifanc a'u teuluoedd yn gallu cael yr help cywir ar yr adeg gywir gyda chanlyniadau positif.

BLAENORIAETH 3.

Mae plant a phobl ifanc yn cael addysg sy'n eu hysbrydoli i ddysgu ac i ddatblygu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt ar gyfer y dyfodol maent am ei gael.

BLAENORIAETH 4.

Mae lleisiau plant a phobl ifanc yn cael eu clywed, ac maent yn cael cyfleoedd i gymryd rhan mewn prosesau penderfynu.

BLAENORIAETH 5.

Dylai pob plentyn a pherson ifanc gael cefnogaeth i helpu eu hunain i fod yn gorfforol iach ac i deimlo'n gryf yn feddyliol ac emosiynol.

**Rydym yn ymrwymo
i gydweithio mewn
partneriaeth i gyflawni'r
blaenoriaethau hyn drwy:**

Cynorthwyo a grymuso teuluoedd i fod yn fwy cydnerth a galluog.

Mabwysiadu dull sy'n seiliedig ar anghenion i sicrhau bod cymorth yn deg a hygyrch.

Cydweithio â'r holl randdeiliaid i sicrhau dull cymunedol sy'n galluogi gweithio ar y cyd, sy'n osgoi dyblygu ac sy'n gwneud y defnydd gorau o'r cyllid a'r adnoddau sydd ar gael.

Mabwysiadu dull tymor hir, sy'n rhoi pwyslais ar ganlyniadau, gan ddefnyddio data a gwerthuso i ddysgu a gwella.

Gwerthfawrogi a datblygu ein gweithlu, gan sicrhau bod ganddynt y sgiliau a'r wybodaeth sydd eu hangen arnynt i weithio â'n plant, pobl ifanc a'u teuluoedd.

SUT Y CAFODD Y CYNLLUN HWN EI DDATLBYGU.

Mae hwn yn gynllun ar gyfer plant a phobl ifanc. Roedd angen inni ddysgu drwy eu profiadau hwy, deall eu blaenoriaethau a siarad â hwy am yr hyn roeddent yn credu y gellid ei wneud yn well.

Roedd ein dull ymgysylltu'n cynnwys:

- » Sgyrsiau â dros 200 o blant a phobl ifanc sy'n byw yng Nghastell-nedd Port Talbot. Ymgwymerwyd â

rhaglen o grwpiau ffocws, sgyrsiau un-i-un a sesiynau gweithdy mewn ysgolion a cholegau i glywed beth mae plant a phobl ifanc yn ei gredu sy'n bwysig i gael bywyd da. Buom yn siarad â hwy hefyd am eu syniadau i wella gwasanaethau a chymorth. Gwnaethom yn siŵr ein bod yn siarad â phlant a phobl ifanc o grwpiau anodd eu cyrraedd gan gynnwys plant â phrofiad o ofal, gofalwyr ifanc, pobl ifanc LHDTC+, plant a phobl ifanc ag anghenion ychwanegol a phobl ifanc sy'n byw mewn llety â chymorth.

- » Sgyrsiau â dros 75 o rieni a gofalwyr am eu dyheadau ar gyfer eu plant, eu profiadau o gymorth a'u syniadau am yr hyn y gellid ei wneud yn well. Buom eto yn siarad â grwpiau anodd eu cyrraedd, gan gynnwys teuluoedd â phrofiad o drais domestig, rhieni a gofalwyr ag anghenion dysgu ychwanegol, a rhieni â phroblemau iechyd meddwl.
- » Buom yn adolygu ymgysylltiad blaenorol â phlant a phobl ifanc a'u teuluoedd a fu'n sail i gynlluniau eraill, er enghraifft Parhewch i Sgwrsio, Asesiad

Llesiant Bwrdd Gwasanaethau Cyhoeddus Castell-nedd Port Talbot, Astudiaeth Llesiant y Rhwydwaith Ymchwil Iechyd mewn Ysgolion, y Strategaeth Ymgysylltu ag Ieuenctid, y Strategaeth Cyflogadwyedd a Sgiliau, Llais y Disgyblion, Asesiad Digonolrwydd Chwarae a'r Asesiad Digonolrwydd Gofal Plant.

- » Ymgwymerwyd â rhaglen o 8 gweithdy lle buom yn gwranddo ar y bobl sy'n gweithio â phlant a phobl ifanc Castell-nedd Port Talbot, ac sy'n gwneud y penderfyniadau sy'n effeithio arnynt. Roedd hyn yn cynnwys pobl o'r Awdurdod Lleol, y Bwrdd Iechyd, y Trydydd Sector a Phenaethiaid Ysgolion. Roedd y sesiynau gweithdy hyn yn rhoi pwyslais ar ddod â rhanddeiliaid ynghyd i ddeall yr heriau mae ein plant a phobl ifanc yn eu hwynebu. Buom hefyd

yn edrych ar ddyheadau ar gyfer y dyfodol, y rhwystrau rhag gweithredu newid, a chanfod lle gallai'r Bartneriaeth Plant a Phobl Ifanc, a'r cynllun hwn, gael mwyaf o effaith.

Roedd yn bwysig bod plant, pobl ifanc a'u rhieni a gofalmwr yn teimlo'n gyfforddus ac yn gallu siarad yn onest wrth weithio â ni. Felly aethpwyd ati i gynllunio gweithgareddau a fyddai'n addas i sut yr hoffai pob grŵp ymgysylltu.

YR HYN A GLYWSOM GAN BLANT A PHOBL IFANC.

Roedd themâu cyffredin a ddaeth i'r amlwg yn ystod ein sgysiau â phlant a phobl ifanc. Roedd y rhain yn cynnwys iechyd meddwl a llesiant emosiynol, effaith yr argyfwng costau byw ar blant a phobl ifanc, dewisiadau mewn addysg, cymorth i rieni a gofalwyr, a sut y gallwn wneud yn siŵr fod pobl sydd angen mwy o help yn ei gael.

Eglurodd plant a phobl ifanc o bob rhan o Gastell-nedd Port

Talbot fod eu hiechyd meddwl yn gallu bod yn rhwystr rhag cymryd rhan mewn addysg mewn ffordd ystyrlon, gan effeithio ar eu perthynas â'u teulu a'u ffrindiau, yn eu hatal rhag mwynhau chwarae, a dywedwyd ei fod yn gallu effeithio ar bob agwedd ar eu bywydau. Roeddent yn credu bod angen gwneud mwy, ac yn gynharach, i helpu plant a phobl ifanc sy'n ceisio ymgodymu â'u hiechyd meddwl a'u llesiant emosiynol. Bu plant a phobl ifanc yn siarad am eu profiadau o'r argyfwng costau byw; roedd hyn yn cynnwys teuluoedd yn defnyddio banciau bwyd, cael trafferth fforddio cludiant i'r coleg, a gorfod cwtogi ar hamdden. Bu pobl ifanc yn sôn wrthym am bwysigrwydd cael dewisiadau yn eu haddysg, a'r hyn maent am ei wneud ar ôl eu haddysg a hyfforddiant. Buont yn dweud wrthym am fyr awydd i deimlo y gallant wneud dewis, ac er bod pawb eisiau dysgu nid yw pawb yn gallu dysgu yn

yr un ffordd. Roedd rhai plant a phobl ifanc yn teimlo y byddai eu rhieni a gofalwyr yn elwa ar fwy o help i'w galluogi i fod y rhieni yr hoffent fod. Roedd tegwch yn bwysig i'r plant a phobl ifanc buom yn siarad â hwy; maent yn awyddus i'r cynllun hwn gydnabod bod angen mwy o help ar rai pobl nag eraill, a hynny am bob math o resymau.

"Mae dyddiau llesiant yn teimlo fel nad ydych yn sylweddoli pa mor gymhleth yw ein hanghenion iechyd meddwl."

Help i blant a phobl ifanc gyda'u hiechyd meddwl a llesiant emosiynol oedd y flaenoriaeth a fynegwyd amlaf, ac wedyn cynnig dewisiadau mewn addysg a gwneud yn siŵr bod pobl yn gallu cael yr help sydd ei angen arnynt pan fydd ei angen.

"Mae angen cymwysterau da arnoch i gael swydd dda, ond nid yw pawb yn hoffi ysgol felly lle arall allan nhw wneud eu harholiadau?"

"Mae rhai pethau ddylai fod yn gyfartal – er enghraifft dylai pob ysgol fod â chynghorydd gyrfaedd a nyrs ysgol. Ond dylai'r help fod yn ateb anghenion yr unigolyn hwnnw, ac mae angen mwy o help ar rai pobl."

"Mae angen mwy o help ar rai pobl yn fod yn rhieni."

YR HYN A GLYWSOM GAN RIENI A GOFALWYR.

Fel gyda phlant a phobl ifanc, roedd help ar gyfer iechyd meddwl a llesiant emosiynol yn flaenoriaeth i rieni a gofalwyr. Maent am fod yn siŵr y gall eu plant gael yr help sydd ei angen arnynt a gwybod pa ffordd sydd orau i'w helpu. Roeddent yn arbennig o bryderus am y trothwyon uchel sy'n rhaid eu cyrraedd i gael cymorth iechyd meddwl.

Roedd costau byw, a'r effaith ar deuluoedd, yn achos pryder mawr o ran yr heriau maent yn eu hwynebu a'u heffaith ar eu teuluoedd. Roeddent i gyd yn sôn am eu dymuniad i weld eu plant yn hapus, yn iach ac yn teimlo'n ddiogel. Maent am i'w plant a phobl ifanc fanteisio ar bob cyfle, ac "gwneud yn well na ni".

Roedd pryderon rhieni a gofalwyr yn ymwneud â pha mor anodd mae hi'n gallu bod i ofyn am help a phoeni am gael eu beirniadu neu deimlo cywilydd wrth ofyn am help. Roedd rhai rhieni a gofalwyr wedi profi rhwystrau eraill a oedd wedi eu hatal rhag cael help, er enghraifft, trafnidiaeth ac argaeledd sesiynau cymorth a oedd yn ystyried eu horiau weithio.

Gwybod pa help sydd ar gael, sut i gael gafael ar help, a sicrhau bod cymorth yn deg yw'r flaenoriaeth i rieni a gofalwyr. Maent hefyd am i'w plant fod yn gryf yn feddyliol ac emosiynol. Mae diwallu anghenion plant ag anghenion dysgu ychwanegol, a phlant agored i niwed, yn flaenoriaeth.

*"Nid wyf yn byw
mewn ardal
Dechrau'n Deg, ond
gan fy mod wedi
profi cam-drin
domestig, rwyf wedi
gallu manteisio arno.
Mae wedi gwneud
byd o wahaniaeth imi
a fy merch fach. Mae
wedi fy helpu i fod yn
fam well iddi."*

*"Mae ar y rhestr aros ar gyfer
CAMHS (gwasanaethau iechyd
meddwl plant a'r glasoed),
ond beth allwn ni ei wneud yn
y cyfamser? Beth allwn ni ei
wneud i'w helpu gartref?"*

*Mae Dechrau'n Deg
wedi bod yn wych
i'r rhai ieuengaf,
ac i minnau. Rwy'n
credu y dylai fod ar
gael i bawb."*

*"Mae'n anodd bod
yn rhiant, weithiau
mae angen rhywun
i roi cyngor i chi
ond wyddoch chi
ddim at bwy i droi
na lle i ddechrau."*

YMGYSYLLTU EHANGACH Â PHARTNERIAID.

Ymgwymerwyd â rhaglen o weithdai â rhanddeiliaid i ddeall ac i edrych ar farn partneriaid ar yr hyn ddylai gael blaenoriaeth i wneud gwahaniaeth i fywydau ein plant a phobl ifanc. Blaenoriaeth amlwg i rhanddeiliaid yw sicrhau tegwch o ran cymorth, mabwysiadu dull sy'n cydnabod y bydd ar rai plant, pobl ifanc, a'u teuluoedd angen mwy o help nag eraill. Hefyd, roedd rhanddeiliaid yn awyddus i'r strategaeth ystyried sut y gallwn feithrin cydnerthedd yn ein teuluoedd, gan roi'r cryfder a'r sgiliau iddynt i ddiwallu heriau bywyd mewn ffordd bositif.

Roedd teimlad cyffredinol fod plant a phobl ifanc yn profi effaith olaf y pandemig COVID-19, a bod angen gwneud mwy i ddeall a lliniaru'r effaith hon. Fel yn achos pobl ifanc, tynnwyd sylw at angen rhieni a gofawyr am gymorth iechyd meddwl a llesiant emosiynol, ac roedd rhanddeiliaid wedi gosod hyn yng nghyd-destun dulliau strategol, er enghraifft y Cwricwlwm i Gymru a'r Fframwaith NYTH (Rhoi Nerth, Ymddiried, Tyfu'n Ddiogel a Hybu). Roedd y rhanddeiliaid y buom yn siarad â hwy'n gwerthfawrogi'r cyfle sy'n codi yn sgil y cynllun hwn, i gydlynu gwasanaethau, a chymorth i ddiwallu anghenion ac i sicrhau'r defnydd gorau o adnoddau. Roedd sicrhau ein bod yn cadw, yn datblygu ac yn uwchsgilio'r gweithlu hefyd yn flaenoriaeth i rhanddeiliaid. Mae'r gweithlu blynnyddoedd cynnar, plant a phobl ifanc yn hanfodol i ddiwallu anghenion ein plant a phobl ifanc.

Mae gwasanaethau sy'n gweithio mewn partneriaeth yn hanfodol i ddiwallu anghenion ein plant a phobl ifanc. Mae rhanddeiliaid o'r farn y bydd cydweithredu'n arwain at wneud y defnydd gorau o adnoddau ac yn sicrhau cymorth sy'n deg i bawb.

"Pan fydd gwasanaethau'n gweithio â'i gilydd, mi allwn greu cymunedau sy'n ddiogel a gofalgar."

"Mae galluogi plant a phobl ifanc i dyfu'n hapus ac iach yn rhywbeth a ddylai fod yn bwysig i bawb."

"Heb wasanaethau sy'n gweithio'n gydlynus byddant yn anghyson ac yn tanseilio ei gilydd."

"Mae angen inni fanteisio ar y cyfleoedd mae'r Fframwaith NYTH, y dull ysgol gyfan tuag at iechyd meddwl a llesiant a strategaethau eraill yn eu cynnig inni i hybu llesiant emosiynol ein plant a phobl ifanc yn well."

"Mae gwella ansawdd ein cymorth yn golygu cadw ein gweithlu a buddsoddi ynddo."

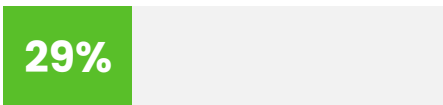
"Dylai pawb gael yr un mynediad at wasanaethau, yn seiliedig ar angen ac nid codau post."

PLANT A PHOBL IFANC CASTELL-NEDD PORT TALBOT.

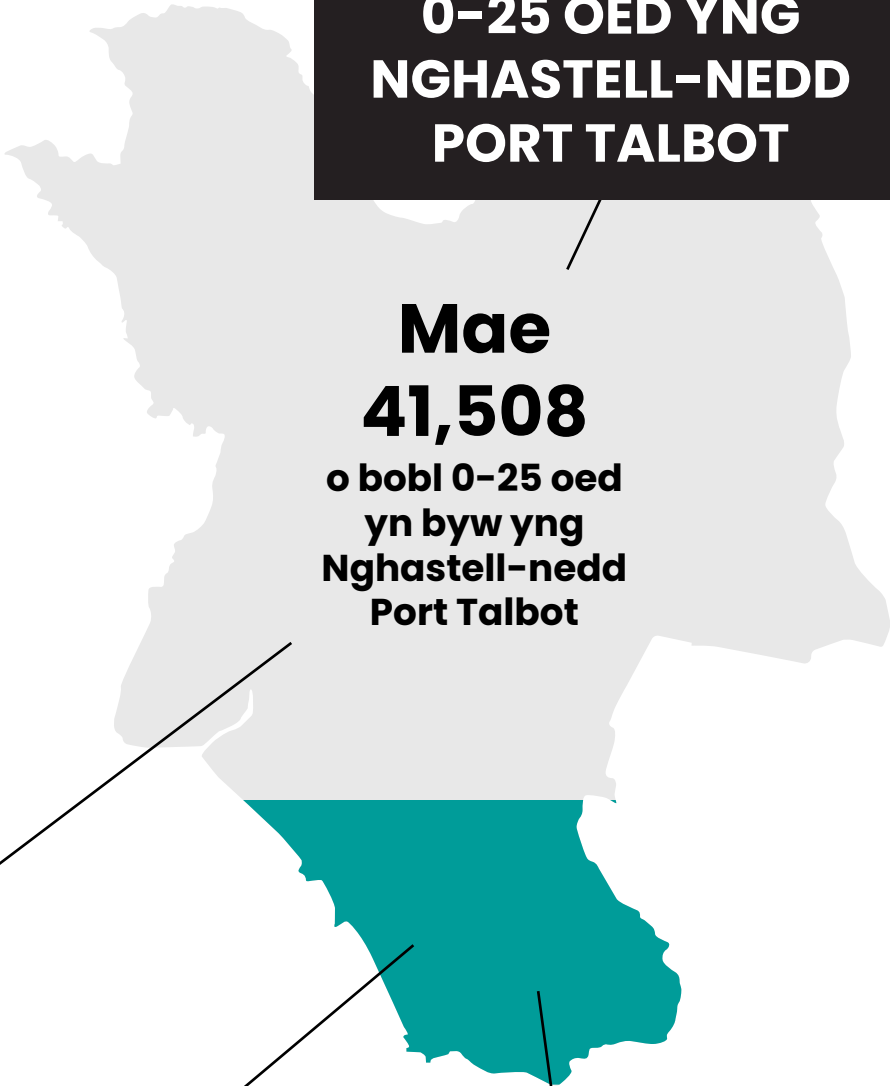
Ein Poblogaeth Plant a phobl ifanc.

Beth mae'r data yn ei ddweud wrthym am y plant a phobl ifanc sy'n byw yng Nghastell-nedd Port Talbot a sut maent yn dod ymlaen?

ac maent yn cyfrif am 29% o'r boblogaeth leol.

0-25 OED YNG NGHASTELL-NEDD PORT TALBOT

Mae 41,508

o bobl 0-25 oed yn byw yng Nghastell-nedd Port Talbot

Mae 52% o'r bobl yn wrywod

Mae 48% o'r bobl yn fenywod

0-5 OED YN BYW YNG NGHASTELL- NEDD PORT TALBOT

Mae 51%
o'r plant yn
wrywod

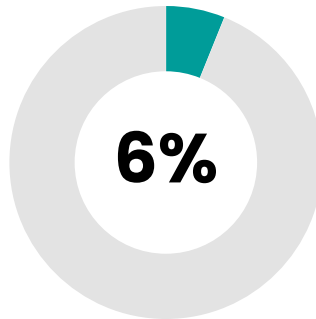

Mae 49%
o'r plant yn
fenywod

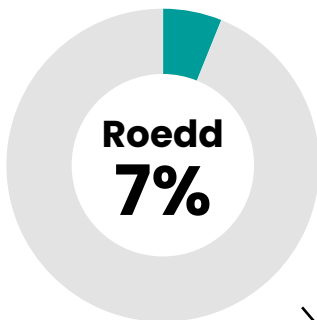
Mae
8,594

o blant 0-5 oed
yn byw yng
Nghastell-nedd
Port Talbot

Mae gan
756
o ddisgyblion
dros 5 oed iaith
gyntaf heblaw
Cymraeg neu
Saesneg

o'r boblogaeth
leol

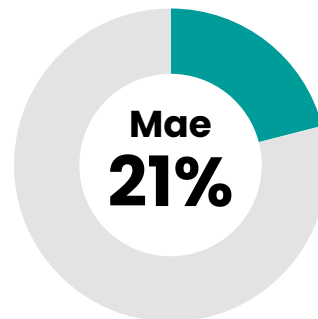

o ddisgyblion
oedran ysgol
statudol o
gefndiroedd
ethnig leiafrifol

Addysgwyd
Cymraeg fel
iaith gyntaf i

3,510
o blant

YN 2022/23

o'r plant
0-15 oed
yng byw
mewn
teuluoedd
incwm isel
cymharol.

Roedd
5,321
yn gymwys i
gael prydau
bwyd ysgol
am ddim

PLANT A PHOBL IFANC CASTELL-NEDD PORT TALBOT.

Eu Hiechyd.

- Mae iechyd 97% o'r plant 0-15 oed yng Nghastell-nedd Port Talbot yn dda, sy'n debyg i'r cyfartaledd Cymreig. (Cyfrifiad 2021, noder: data ar gael mewn grwpiau oedran cyfyngedig)
- Roedd pwysau geni 5.5% o enedigaethau byw unigol yng Nghastell-nedd Port Talbot yn isel yn 2022. (StatsCymru)
- Roedd 29.9% o blant 4-5 oed dros bwysau neu'n ordew yng Nghastell-nedd Port Talbot yn 2021/22. (Y Rhaglen Mesur Plant drwy Arsyllfa Iechyd Cyhoeddus Cymru, noder: mae'r data ar gael i'r grŵp oedran hwn yn ddiodyn)
- Roedd 95.1% o blant 1 oed yng Nghastell-nedd Port Talbot wedi cael eu brechiad '6 mewn 1' yn 2022/23, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru o 94.5%. (Adroddiad Blynyddol COVER Iechyd Cyhoeddus Cymru 2023)
- Roedd 94.2% o blant 2 oed yng Nghastell-nedd Port Talbot wedi cael eu brechiad MMR1 yn 2022/23, sy'n uwch na chyfartaledd Cymru o 92.9%. (Adroddiad Blynyddol COVER Iechyd Cyhoeddus Cymru 2023)
- Roedd 84.3% o blant 4 oed yng Nghastell-nedd Port Talbot 'yn gyfoes o ran eu hamserlen' yn 2022/23, h.y. wedi cwblhau eu pigladau atgyfnerthu cyn ysgol '4 mewn 1', pigiad atgyfnerthu Hib / MenC a'r ail ddos MMR erbyn eu bod yn bedair oed, sy'n debyg i'r ffigur ar gyfer Cymru (84.5%). (Adroddiad Blynyddol COVER Iechyd Cyhoeddus Cymru 2023)

Eu Hiechyd Emosiynol a'u Llesiant.

- Yng Nghastell-nedd Port Talbot mae llesiant meddyliol pobl ifanc 11-16 oed ychydig yn is (sgôr llesiant cyfartalog 22.8) na chyfartaledd Cymru (sgôr llesiant cyfartalog 23) ac mae'n dirywio. (Iechyd Cyhoeddus Cymru, Dangosfwrdd Data'r Rhwydwaith Ymchwil Iechyd mewn Ysgolion)
- Ar ben hynny, dywedodd 78% o fyfyrwyr eu bod yn fodlon ar eu bywyd, a oedd yr un fath â'r cyfartaledd cenedlaethol (Iechyd Cyhoeddus Cymru, Dangosfwrdd Data'r Rhwydwaith Ymchwil Iechyd mewn Ysgolion 2021-2022).
- O'r 1,413 o ddisgyblion sy'n rhan o'r Arolwg Iechyd a Llesiant Myfyrwyr Ysgolion Cynradd, roedd 29% o blant cynradd (blwyddyn 3 i flwyddyn 6) yng Nghastell-nedd Port Talbot yn cyrraedd y trothwy ar gyfer anawsterau emosiynol uwch neu arwyddocaol yn glinigol, sydd ychydig yn fwy na'r cyfartaledd cenedlaethol o 28%. (Rhwydwaith Ymchwil Iechyd mewn Ysgolion, Iechyd a Llesiant Myfyrwyr Ysgolion Cynradd Castell-nedd Port Talbot 2022-2023)
- Yn genedlaethol, dywedodd 23.3% o'r rhai 16-24 oed eu bod yn unig, o'u gymharu â 10.5% o rai 75+ oed. (Canolfan Polisi Cyhoeddus Cymru: Pwy sy'n Unig yng Nghymru?, a gyhoeddwyd 11 Hydref 2021 yn seiliedig ar ddadansoddiad o ddata o Arolwg Cenedlaethol Cymru 2016/17, 2017/18 a 2019/20)

PLANT A PHOBL IFANC CASTELL-NEDD PORT TALBOT.

Eu Dysgu.

- Yn y Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD) 2023, roedd 352 o Gynlluniau Datblygu Unigol ar gyfer ysgolion a 60 ar gyfer awdurdodau lleol ar draws ysgolion Castell-nedd Port Talbot. Roedd hyn yn 1.7% a 0.3% o'r boblogaeth ysgolion yn y drefn honno, felly 2% i gyd.
- Yn CYBLD 2023, roedd gan 15.7% o boblogaeth ysgolion Castell-nedd Port Talbot anghenion addysgol arbennig o'i gymharu â 13.4% yn genedlaethol. Roedd 5.3% o ddisgyblion Castell-nedd Port Talbot yn ddisgyblion â datganiad, yr uchaf yng Nghymru a mwy na dwbl cyfartaledd awdurdodau Cymru o 2.6%. Oherwydd bod datganiadau AAA ar hyn o bryd yn cael eu trosi yn Gynlluniau Datblygu Unigol ar gyfer carfannau gorfodol, yn unol â deddfwriaeth newydd Llywodraeth Cymru ar gyfer ADY, nid yw'r ffigurau hyn yn cynrychioli'n llawn

y % o anghenion dysgu ychwanegol yng Nghastell-nedd Port Talbot, ac felly dylid eu hystyried yn ofalus. Mae gwasanaethau'n parhau i nodi cynnydd yn y ceisiadau am gymorth a chynnydd yng nghymhlethdod yr angen. Wrth i'r awdurdod lleol drosglwyddo i'r system ADY newydd, mae'r ffigurau hyn yn debygol o barhau i gynyddu.

- Roedd bron i 20% (279) o ddisgyblion oedran derbyn yn mynychu ysgol cyfrwng Cymraeg.
- Mae pobl yn gadael addysg â llai o gymwysterau na'r cyfartaledd, gyda 68.7% â chymwysterau hyd L2 ac uwch, o'i gymharu â 75.3% yng Nghymru.
- Yn 2021/22 roedd gan Castell-nedd Port Talbot gyfradd gadael yn gynnar (cymwysterau galwedigaethol) o 11%, mae hyn yn is na chyfartaledd Cymru (14%) ond yn gynnydd sylweddol o'i gymharu â chyfradd 2018/19 o 3%. (Llywodraeth Cymru: Ystadegau ôl-16 yn seiliedig ar Gofnod Dysgu Gydol Oes Cymru, casglu data ôl-16, Cronfa Ddata Arholiadau Cymru, Cyfrifiad Ysgolion Blynyddol ar Lefel Disgyblion (CYBLD), data presenoldeb mewn ysgolion)

- Mae mwy o absenoldeb anawdurdodedig (12% o sesiynau mewn ysgolion a gynhelir) nag yng Nghymru (10.5%). (Llywodraeth Cymru: % gyfartalog y sesiynau absenoldeb anawdurdodedig mewn ysgolion a gynhelir, disgyblion 5-15 oed (blwyddyn academaidd 2022/23))
- Dangosodd arolwg lechyd a Llesiant Myfyrwyr Ysgolion Cynradd 2022-2023 Rhwydwaith Ymchwil lechyd mewn Ysgolion Castell-nedd Port Talbot, a gwblhawyd gan 1,414 o ddisgyblion (blwyddyn 3 i flwyddyn 6), fod 44% o blant yn dweud eu bod wedi profi bwlio neu seibrfwlio (27%) yn yr ychydig fisoedd cyn yr arolwg, sydd ychydig yn llai na'r cyfartaledd cenedlaethol o 48% a 28% yn y drefn honno.
- Dangosodd arolwg lechyd a Llesiant Myfyrwyr Ysgolion Cynradd 2022-2023 Rhwydwaith Ymchwil lechyd mewn Ysgolion Castell-nedd Port Talbot, a gwblhawyd gan 6,778 o ddisgyblion (blwyddyn 7 i flwyddyn 11), fod 33% o blant yn dweud eu bod wedi profi bwlio neu seibrfwlio (11%) yn yr ychydig fisoedd cyn yr arolwg, sydd ychydig yn fwy na'r cyfartaledd cenedlaethol o 32% a 10% yn y drefn honno.
- Roedd Arolwg 'Mae Newid yn Dechrau gyda Chi' Cyngor Ieuenctid Castell-nedd Port Talbot, a gwblhawyd gan 1,173 o blant a phobl ifanc, yn tynnu sylw at hiliaeth fel y brif broblem ymysg pobl ifanc. Mae hiliaeth yn fater diweddar a amlygwyd drwy'r arolwg ac nid yw wedi bod yn amlwg drwy unrhyw ymgysylltu arall. Mae'r Cyngor Ieuenctid wedi dweud bod pobl ifanc o leiafrifoedd ethnig wedi dioddef hiliaeth yng Nghastell-nedd Port Talbot a bod aelodau eraill o'r Cyngor Ieuenctid wedi gweld rhai mathau o hiliaeth. Bydd y materion hyn yn cael eu trafod ymhellach gyda'r Cyngor Ieuenctid.

PLANT A PHOBL IFANC CASTELL-NEDD PORT TALBOT.

Ein Plant a Phobl Ifanc Mwyaf Agored i Niwed.

- Mae 5,360 (21%) o blant a phobl ifanc (o dan 15 oed) yn byw ar aelwydydd incwm isel cymharol (Yr Adran Gwaith a Phensiynau; StatXplore 2021/22)
- Roedd 2,359 (19%) o bobl ifanc 16-24 oed yng Nghastell-nedd Port Talbot yn anabl o dan y Ddeddf Cydraddoldeb yn 2021.
- Roedd 8 o rai 18-24 oed wedi'u bygwth gan ddigartrefedd yn 2021, roedd 42 yn ddigartref ac roedd 12 yn anfwriadol ddigartref ag angen blaenoriaethol (StatsCymru).
- Ar 31 Mawrth 2022 roedd 295 o blant yn derbyn gofal (StatsCymru).
- Mae gan 6% o blant yng Nghastell-nedd Port Talbot gyfrifoldebau gofal.
- Mae 7% o breswylwyr ifanc Castell-nedd Port Talbot yn hoyw, yn lesbiaid neu'n ddeurywiol ac

mae 102 yn ystyried eu rhywedd yn wahanol i'w rhyw ar eu genedigaeth.

- Mae 516 o rai 16-19 oed a 640 o rai 20-24 oed yng Nghastell-nedd Port Talbot yn cael Taliadau Annibyniaeth Personol.
- Cafodd 2.2% o bobl ifanc blwyddyn 11 sy'n gadael yr ysgol yng Nghastell-nedd Port Talbot eu categorio fel NEET (pobl nad ydynt mewn addysg, cyflogaeth na hyfforddiant), sy'n ostyngiad o 2.4% yn 2022, a dim ond 0.1% yn uwch na'r cyfartaledd cenedlaethol. (ffigurau NEET Llywodraeth Cymru, Gorffennaf 2023).

Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 1:

CYNORTHWYO EIN PLANT IEUENGAF I FOD YN IACH AC YN BAROD I DDYSGU.

Yr Hyn Rydym wedi'i Glywed

Dywedodd rhieni a gofalwyr wrthym fod blynyddoedd cynnar eu plant a phobl ifanc yn bwysig iddynt. Mae rhieni a gofalwyr am gael mynediad teg ar gymorth o gyfnod eu beichiogrwydd hyd at flynyddoedd cynnar eu plant, gyda gwasanaethau cydlynus sy'n gweithio â'i gilydd ac sy'n hawdd cael gafael arnynt. Maent am gael mynediad at help ac yn awyddus i feithrin perthnasoedd â theuluoedd eraill yn eu cymunedau, gan greu rhwydweithiau cymorth a all eu helpu i fagu eu plant.

Mae rhieni a gofalwyr am weld eu plant yn cyrraedd cerrig milltir datblygiadol ac yn dysgu'r sgiliau sydd eu hangen arnynt ar gyfer oes o ddysgu. Mae angen cyngor cynnar arnynt, a mynediad at gymorth os bydd gan eu plant anghenion lleferydd, iaith a chyfathrebu, anableddau, neu anghenion eraill.

“Mi wyddom i gyd fod helpu plant yn eu blynyddoedd cynnar yn eu rhoi ar y trywydd cywir, ac y byddant yn elwa yn y tymor hir.”

Ymwelydd Iechyd, Prifysgol Bae Abertawe.

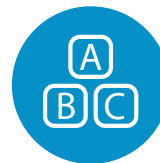
Sut Fyddwn Ni'n Gwybod?

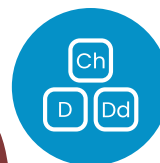
Nifer cynyddol o'r gweithlu blynyddoedd cynnar yn cael cyfleoedd hyfforddiant a datblygiad proffesiynol parhaus.

Cyfraddau presenoldeb uwch mewn addysg feithrin.

Cynnydd yn nifer y teuluoedd sy'n manteisio ar ofal plant sy'n cael ei ariannu gan Lywodraeth Cymru.

Cynnydd yn nifer y plant sy'n cael addysg drwy gyfrwng y Gymraeg.

Gostyngiad yn nifer y plant 4-5 oed sydd dros bwysau neu'n ordew.

Yr Hyn y Byddwn yn ei Wneud

- ✓ Byddwn yn dysgu yn sgil ein treialon integreiddio cynnar ac yn gweithio â'n gilydd i greu system gymorth deg sy'n diwallu anghenion ein plant o'r cyfnod cyn eu geni nes byddant yn 7 oed.
- ✓ Byddwn yn gweithio â theuluoedd a chymunedau i'w hannog i ymgysylltu â gofal plant ac addysg gynnar i helpu mwy o blant i baratoi ar gyfer oes o ddysgu.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod teuluoedd yn gwybod am yr help a all wneud gofal plant yn fwy fforddiadwy a sut i fanteisio arno.
- ✓ Byddwn yn gweithio â theuluoedd, gofalwyr a sefydliadau partner i helpu plant i symud ymlaen i addysg.
- ✓ Byddwn yn parhau i adeiladu ar y rhaglen Plant Iach Cymru i hybu iechyd a llesiant pob plentyn yn eu blynyddoedd cynnar.
- ✓ Byddwn yn creu cyfleoedd i blant yn eu blynyddoedd cynnar i ddysgu, cymdeithasu a chwarae yn y Gymraeg.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod ein gweithlu blynyddoedd cynnar yn cael yr hyfforddiant a'r datblygiad proffesiynol sydd ei angen arnynt i helpu plant i wneud cynnydd ac i gyrraedd eu cerrig milltir datblygiadol.
- ✓ Byddwn yn gweithio â rhieni i sicrhau bod llwybr cynnydd clir mewn addysg gyfrwng Cymraeg o ofal plant i ôl-16 oed ar gael i bob teulu.

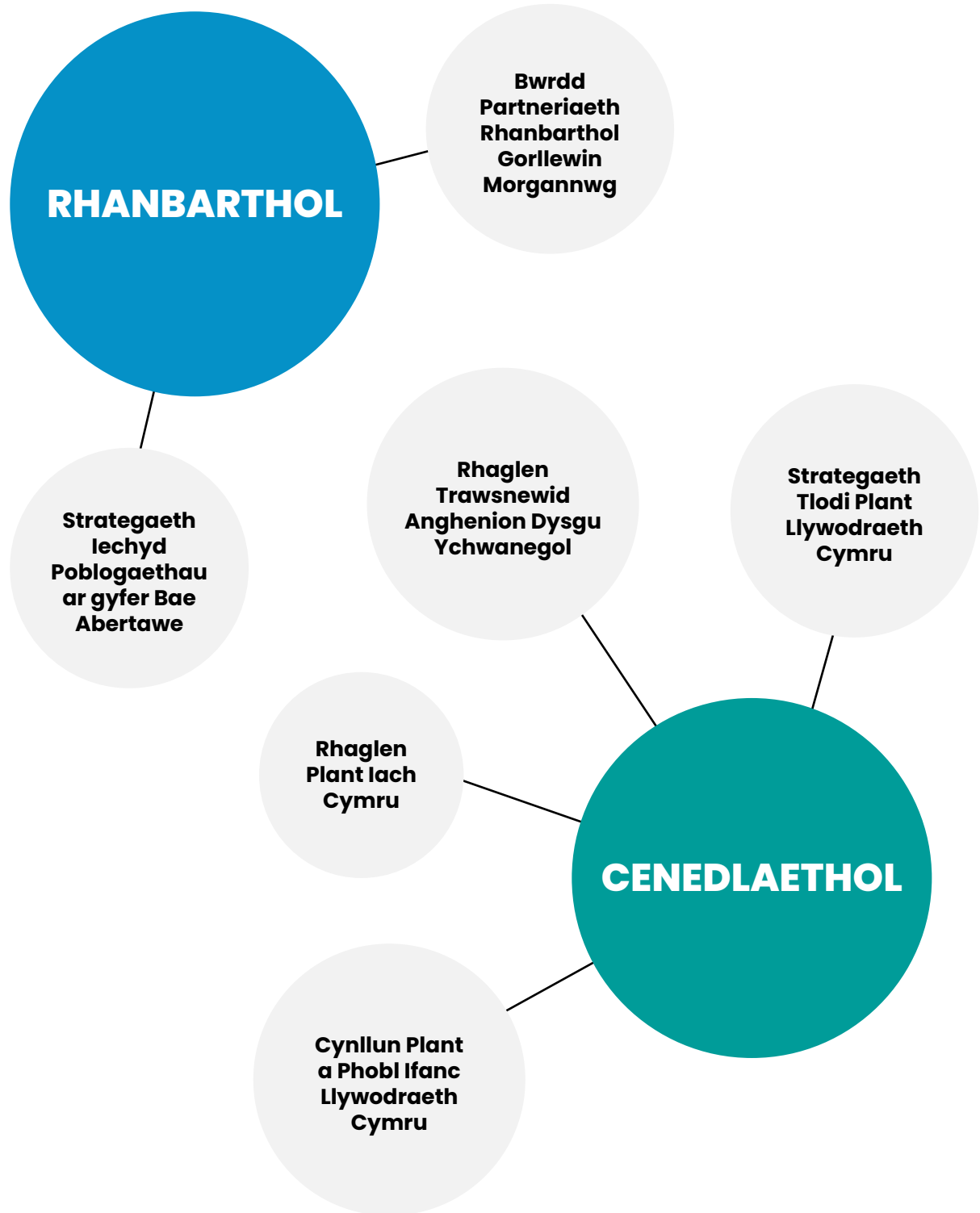
Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 1:

CYNORTHWYO EIN PLANT IEUENGAF I FOD YN IACH AC YN BAROD I DDYSGU.

Cysylltiadau â Strategaethau Eraill.

Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 2:

MAE PLANT, POBL IFANC A'U TEULUOEDD YN CAEL Y CYMORTH CYWIR AR YR ADEG GYWIR GYDA CHANLYNIADAU POSITIF.

Yr Hyn Rydym wedi'i Glywed.

Dywedodd plant, pobl ifanc a'u teuluoedd yng Nghastell-nedd Port Talbot y dylai fod yn haws cael gafael ar wybodaeth a help, ac i gael mynediad at wasanaethau cymorth. Maent hefyd am fod yn siŵr y byddant yn gallu cael yr help sydd ei angen arnynt cyn i broblemau fynd yn rhy fawr iddynt a chyrraedd pwynt lle na ellir eu datrys.

Maent wedi dweud wrthym eu bod yn ofni beirniadaeth a bod stigma yn gallu eu hatal rhag gofyn am help, ac y gall fod yn rhwystredig pan fydd yn rhaid ailadrodd eu stori wrth sawl gwasanaeth gwahanol. Maent am inni weithio mewn ffordd gydlynus sy'n gweithio iddynt.

“Rwyf yn ddiolchgar iawn am ofal plant Dechrau'n Deg. Mae wedi helpu fy merch i ddysgu chwarae a chymdeithasu. Mae hefyd yn golygu y gallaf eu holi am ddsbarthiadau rhianta a phethau eraill. Yn fy mhrofiad i, os gallwn newid un peth am y system, gwybod pwy i'w holi fyddai hynny, fel na fyddaf yn cael fy symud o un lle i'r llall. Nid wyf eisiau gofyn a gofyn am help a gweld wedyn nad yw ar gael.”

– Rhiant Sengl ac un sydd wedi Goroesi Cam-drin Domestig

Sut Fyddwn Ni'n Gwybod?

Plant a phobl ifanc yn cael eu helpu'n effeithiol wrth i wasanaethau rannu gwybodaeth a data perthnasol yn briodol.

Plant a phobl ifanc yn cael yr wybodaeth sydd ei hangen arnynt mewn ffordd sy'n addas iddynt hwy.

Gwasanaethau i blant a phobl ifanc yn cynllunio ar y cyd i ddarparu cymorth wedi'i gydlynus mewn cymunedau.

Plant, pobl ifanc a theuluoedd yn cysylltu â gwasanaethau cymorth cynnar ar yr adeg gywir.

Ymgysylltu pwrpasol â phlant, pobl ifanc a theuluoedd i sicrhau bod gwasanaethau cymorth yn diwallu eu hanghenion.

Mwy o deuluoedd a gweithwyr proffesiynol yn ymgysylltu â'r Gwasanaeth Gwybodaeth i Deuluoedd.

Yr Hyn y Byddwn yn ei Wneud.

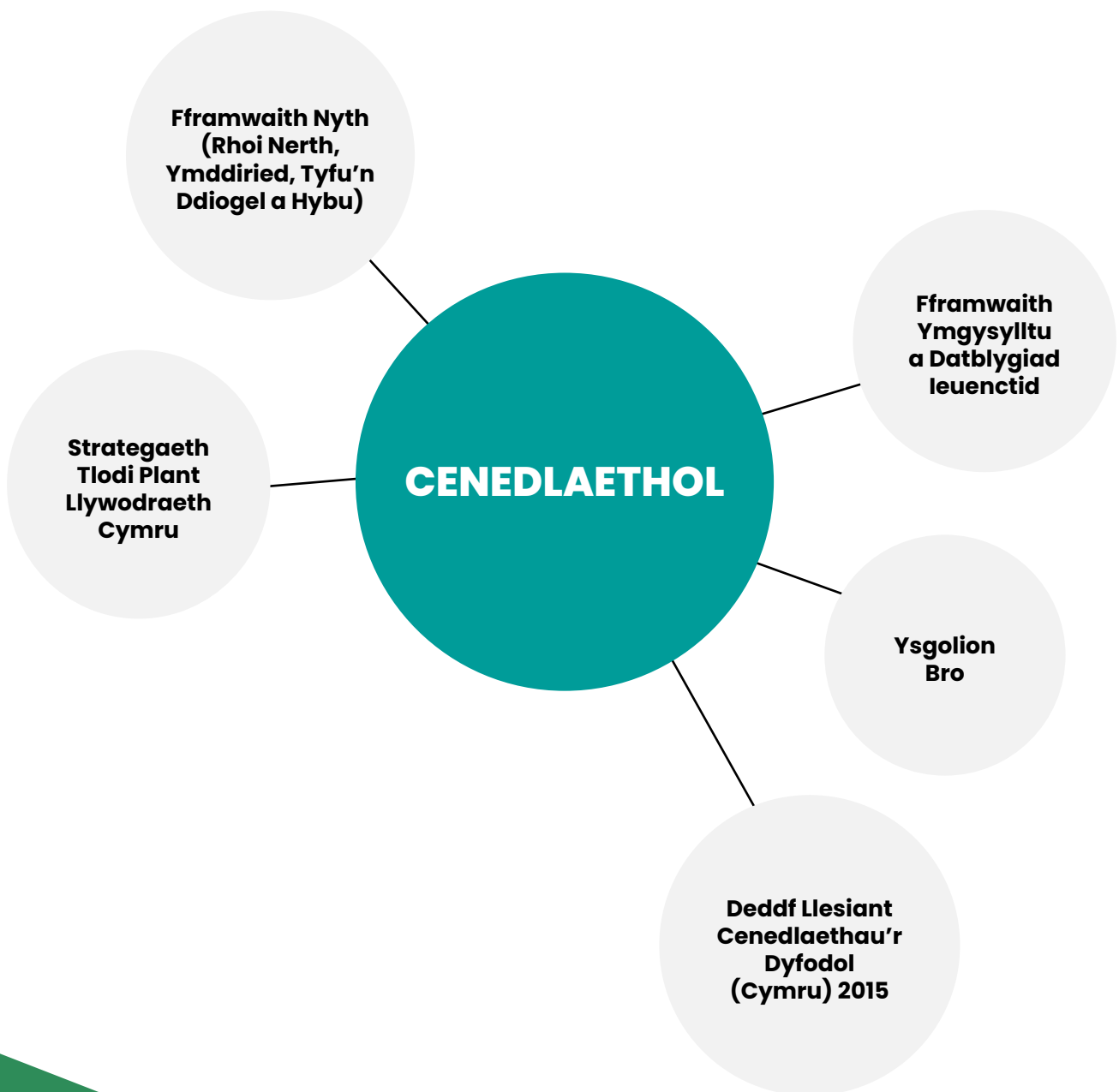
- ✓ Bydd plant, pobl ifanc a theuluoedd yn gallu cael gafael ar yr help sydd ei angen arnynt gan wasanaethau.
- ✓ Byddwn yn gweithio â'n gilydd, ac yn gwrando ar blant, pobl ifanc a'u teuluoedd, i feddwl am ba help a chefnogaeth gynnar sydd ei angen arnynt.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod ein gwasanaethau ymyrraeth gynnar yn gweithio â'i gilydd, mewn partneriaeth, i ddiwallu anghenion ein plant, pobl ifanc a'u teuluoedd.
- ✓ Byddwn yn gweithio â rhaglenni a mentrau partneriaeth presennol i chwilio am ffyrdd i fynd i'r afael â rhwystrau rhag cael help, drwy ddarparu cymorth mewn cymunedau.
- ✓ Byddwn yn parhau i edrych sut y gallwn rannu gwybodaeth a data'n well, fel na fydd yn rhaid i bobl sy'n gofyn am help adrodd eu stori fwy nag unwaith.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod gwybodaeth ar gyfer plant, pobl ifanc a theuluoedd yn hawdd i'w chanfod, ac yn hawdd ei deall.

Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 2:

MAE PLANT, POBL IFANC A'U TEULUOEDD YN CAEL Y CYMORTH CYWIR AR YR ADEG GYWIR GYDA CHANLYNIADAU POSITIF.

Cysylltiadau â Strategaethau Eraill.

RHANBARTHOL

**Bwrdd
Partneriaeth
Rhanbarthol
Gorllewin
Morgannwg**

**Strategaeth
Iechyd
Poblogaethau
ar gyfer Bae
Abertawe**

LLEOL

**Strategaeth
Cyflogadwyedd
a Sgiliau Castell-
nedd Port Talbot**

**Cynllun
Llesiant Bwrdd
Gwasanaethau
Cyhoeddus
Castell-nedd Port
Talbot 2023-28**

**Cynllun
Corfforaethol
Cyngor Castell-
nedd Port Talbot
2022-2027**

**Cynllun
Cydraddoldeb
Cyngor Castell-
nedd Port Talbot
2020-2024**

**Strategaeth
Ymgysylltu
ag Ieuenctid
Castell-nedd
Port Talbot**

Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 3:

MAE PLANT A PHOBL IFANC YN CAEL ADDYSG SY’N EU HYSBRYDOLI I DDYSGU A DATBLYGU’R SGILIAU SYDD EU HANGEN ARNYNT AR GYFER Y DYFODOL MAENT EI EISIAU.

Yr Hyn Rydym wedi’i Glywed

Mae rhieni a gofalwyr eisiau i’w plant allu manteisio ar gyfleoedd, gallu datblygu’r sgiliau sydd eu hangen arnynt i gael bywyd llwyddiannus ac i werthfawrogi addysg. Rydym yn cydnabod bod heriau o ran cyfraddau presenoldeb a gwahardd yng Nghastell-nedd Port Talbot. Wrth wrando ar blant a phobl ifanc sy’n egluro pan nad yw plant yn mynychu’r ysgol, roeddent yn crybwyll iechyd meddwl, diwallu eu hanghenion ychwanegol, a bwlio gan gynnwys seibr fwlio.

Sut Fyddwn Ni’n Gwybod?

Ymgysylltu gwell a phresenoldeb gwell mewn addysg.

Cyrhaeddiad addysgol uwch pan fydd plant yn gadael ysgol yn 16 oed.

Nifer uwch o bobl ifanc ôl-16 oed yn parhau mewn addysg, cyflogaeth neu hyfforddiant.

Mae plant a phobl ifanc am gael eu grymuso i wneud dewisiadau am eu dyfodol ac i ganfod y llwybr sy’n gweithio iddynt hwy. Mae ymdeimlad bod dewisiadau a chyfleoedd yn brin yng Nghastell-nedd Port Talbot. Mae angen inni weithio gyda’n gilydd i fynd i’r afael â’r ymdeimlad hwn, i ysbrydoli ein plant i ddysgu ac i roi sylw i’w pryderon.

“Mae’n anodd bod yn ofalwr ifanc, nid yw pawb yn deall gofalwyr ifanc a’r heriau emosiynol rydym yn eu profi. Nid yw amgylchedd yr ysgol yn addas i bawb ... Ar hyn o bryd rwyf yn rhoi cynnig ar dipyn o bopeth. Rwyf newydd ddechrau fy TGAU ac rwy’n meddwl ei fod yn gweithio imi. Mae gen i gynllun cymorth gwell, sy’n golygu nad oes yn rhaid imi siarad am yr hyn sydd wedi digwydd drwy’r amser a gallaf ddechrau edrych ymlaen at fy nyfodol.”

- Gofalwr ifanc 16 oed

Nifer uwch o blant a phobl ifanc yn deall y ffactorau a’r penderfyniadau sy’n effeithio ar eu hiechyd corfforol, eu hiechyd meddyliol a’u llesiant emosiynol.

Llwybrau dysgu effeithiol sy’n hwyluso datblygiad sgiliau cyfathrebu plant a phobl ifanc yn Gymraeg a Saesneg.

Yr Hyn y Byddwn yn ei Wneud.

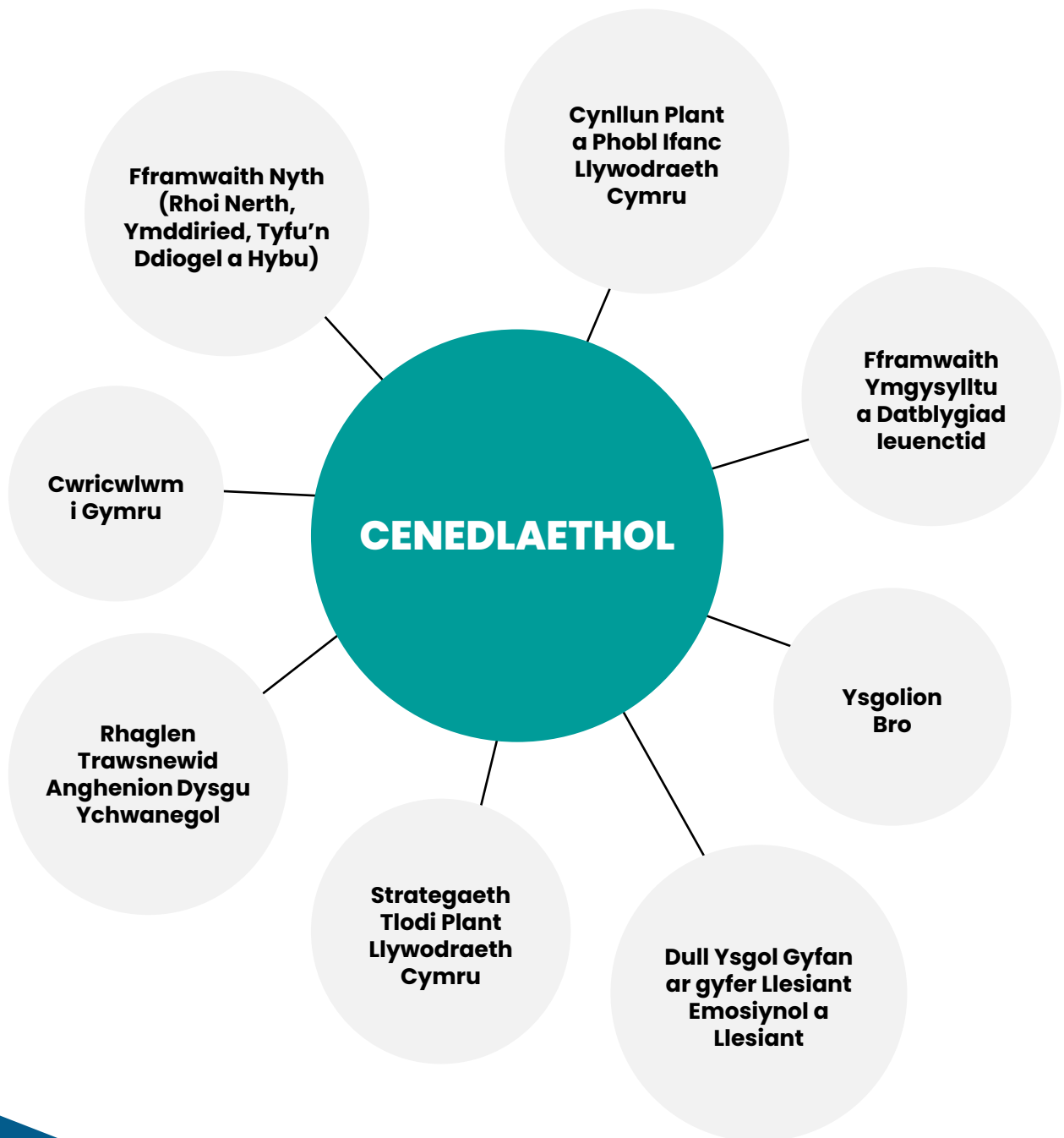
- ✓ Byddwn yn gweithio â'n gilydd â phlant, pobl ifanc a theuluoedd i gael gwared ar rwystrau rhag cael addysg.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod pob dysgwr y gallu dysgu yn Gymraeg a Saesneg i'w galluogi i gael yr hyder i ddefnyddio'r ddwy iaith yn eu bywydau bob dydd, a sicrhau bod ein plant a phobl ifanc yn gwerthfawrogi cyfathrebu dwyieithog.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod plant a phobl ifanc yn profi profiadau dysgu am iechedd a llesiant o safon uchel i ddatblygu'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen i wneud dewisiadau ar sail gwybodaeth.
- ✓ Byddwn yn creu llwybrau sy'n glir ac wedi'u cynllunio'n dda i alluogi pobl ifanc i symud ymlaen o ysgol i goleg, cyflogaeth neu hyfforddiant.
- ✓ Byddwn yn annog mwy o blant i ddysgu Cymraeg, ac yn darparu mwy o gyfleoedd iddynt i ddysgu yn Gymraeg.
- ✓ Byddwn yn gweithio â'n gilydd i sicrhau bod y gweithlu'n cael yr hyfforddiant a'r datblygiad proffesiynol sydd ei angen arnynt i ddarparu addysgu sydd o safon uchel ac sy'n gynhwysol.
- ✓ Byddwn yn gweithredu Strategaeth Ymgysylltu ag Ieuenctid Castell-nedd Port Talbot.

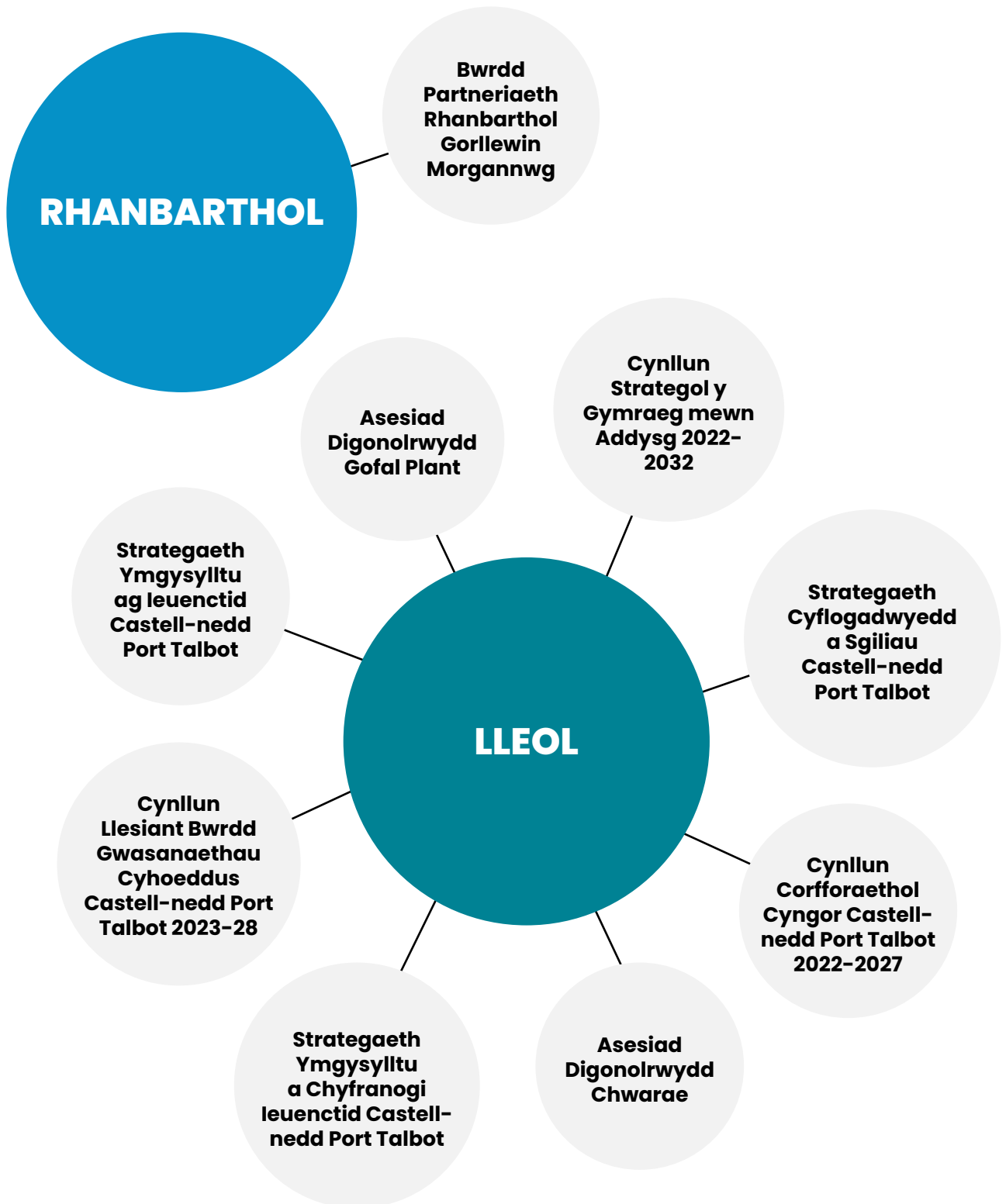
Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 3:

MAE PLANT A PHOBL IFANC YN CAEL ADDYSG SY’N EU HYSBRYDOLI I DDYSGU A DATBLYGU’R SGILIAU SYDD EU HANGEN ARNYNT AR GYFER Y DYFODOL MAENT EI EISIAU.

Cysylltiadau â Strategaethau Eraill.

Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 4:

MAE PLANT A PHOBL IFANC YN CAEL EU CLYWED, AC MAENT YN CAEL CYFLEOEDD I GYMRYD RHAN MEWN PROSESAU PENDERFYNU.

Yr Hyn Rydym wedi'i Glywed.

Mae plant a phobl ifanc wedi dweud wrthym mai rhan bwysig o ddod yn oedolyn yw dysgu sut i wneud eich penderfyniadau eich hun a rhannu eich syniadau a'ch safbwyntiau. Maent yn teimlo y dylent allu dweud wrth eu hysgol, eu Cyngor, eu Meddyg Teulu, ac eraill yn eu cymuned os ydynt yn credu y gellid gwneud pethau'n well. Maent am gael rhannu eu profiadau ag eraill i helpu plant a phobl ifanc eraill.

Hefyd, maent am i ni egluro'r penderfyniadau rydym yn eu gwneud a pham rydym yn eu gwneud, mewn ffordd maent yn ei deall. Maent eisiau dysgu am yr hyn sy'n rhaid inni ei ystyried wrth wneud penderfyniadau. Rhaid i'n gwasanaethau weithio i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd; i wneud hyn, rhaid inni wrando arnynt a phan yn bosibl, gadael iddynt ddylanwadu ar yr hyn rydym yn ei wneud.

Sut Fyddwn Ni'n Gwybod?

Prosesau penderfynu, polisiau ac arferion gweithio wedi'u hategu gan ymrwymiad i'r UNCRC sydd wedi'i ddatgan yn glir.

Mwy o gyfleoedd i blant, pobl ifanc a'u teuluoedd i ddylanwadu ar brosesau penderfynu a gwerthuso effaith hynny.

Mwy o gyfleoedd i blant a phobl ifanc i gyd-ddylunio polisiau sy'n effeithio ar eu bywydau.

Niferoedd cynyddol o blant a phobl ifanc, sy'n cymryd rhan mewn ymgynghoriadau, penderfyniadau a gwerthusiadau.

“Mae bod yn rhan o'r cyngor yn rhoi cyfle imi i siarad am yr hyn sydd ei angen ar bobl ifanc. Rwy'n teimlo ein bod yn aml yn cael ein hanghofio am nad oes gennym bleidlais... Mae'n bwysig iawn fod pobl ifanc yn cael llais, yn enwedig yn y pethau sy'n effeithio arnom, nid yn unig yn awr ond yn y dyfodol hefyd, pethau fel ein haddysg a'n hiechyd... Dylem gael gwybod sut a pham mae penderfyniadau'n cael eu gwneud.”

– Aelod o'r Cyngor Ieuenctid

Yr Hyn y Byddwn yn ei Wneud.

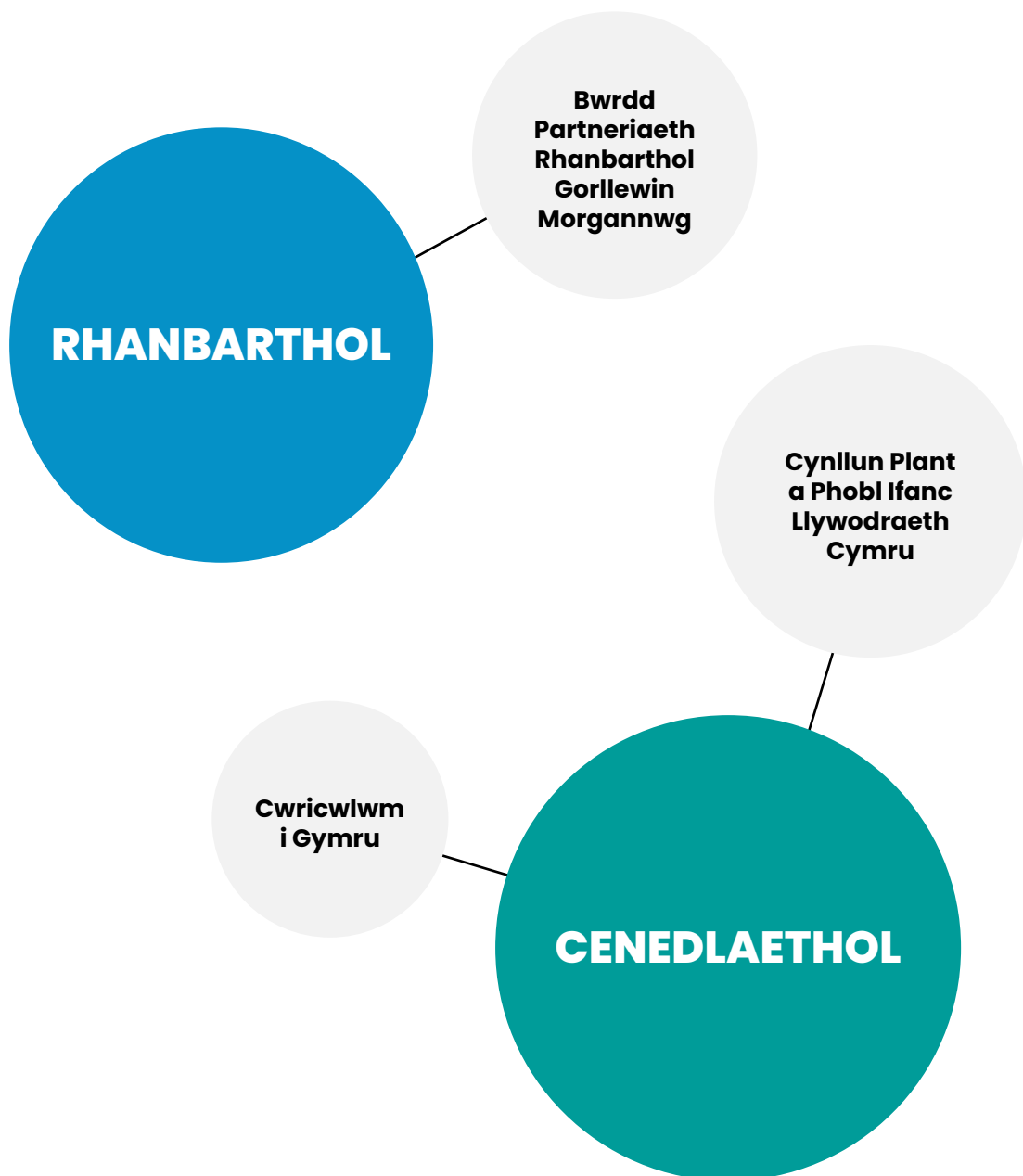
- ✓ Byddwn yn gweithredu ac yn sefydlu'r Strategaeth Cyfranogi ac Ymgysylltu Plant a Phobl Ifanc.
- ✓ Byddwn yn rhoi lle blaenllaw i hawliau plant ym mhob agwedd ar ein prosesau penderfynu, ein polisiau a'n harferion gweithio.
- ✓ Byddwn yn gweithio mewn partneriaeth i gryfhau systemau sy'n galluogi cyfranogiad, gan sicrhau bod lleisiau plant a phobl ifanc yn ganolog mewn prosesau penderfynu.
- ✓ Byddwn yn sicrhau cynrychiolaeth ehangach gan blant a phobl ifanc â nodweddion gwarchodedig ac yn darparu'r help sydd ei angen arnynt i gymryd rhan.
- ✓ Byddwn yn gwella galluedd plant a phobl ifanc i gymryd rhan, rhannu gwybodaeth a phŵer â hwy fel y byddant yn dylanwadu ar brosesau penderfynu.
- ✓ Byddwn yn gwella galluedd ein gweithlu, gan sicrhau bod ganddynt y sgiliau sydd eu hangen i ymgysylltu â phlant a phobl ifanc.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod yr holl wybodaeth a gynhyrchir gennym yn ddealladwy a hygyrch i blant a phobl ifanc.
- ✓ Byddwn yn gwrando ar ein plant a phobl ifanc i glywed eu barn a'u syniadau ar hyrwyddo a dathlu'r Gymraeg, a hanes a diwylliant cyfoes Cymru. Creu ymdeimlad o berthyn.

Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

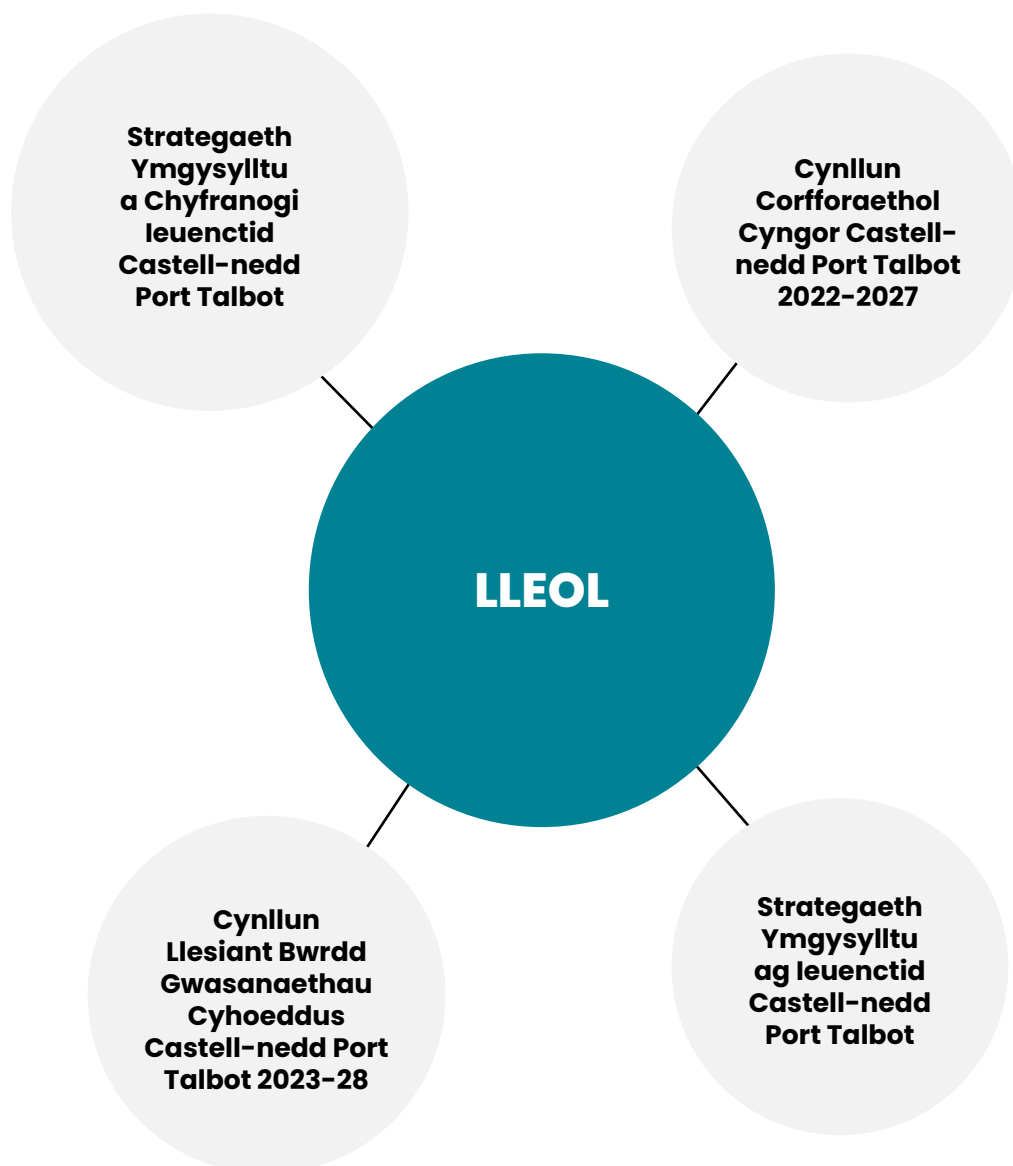
BLAENORIAETH 4:

MAE PLANT A PHOBL IFANC YN CAEL EU CLYWED, AC MAENT YN CAEL CYFLEOEDD I GYMRYD RHAN MEWN PROSESAU PENDERFYNU.

Cysylltiadau â Strategaethau Eraill.

Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 5:

DYLAI POB PLENTYN A PHERSON IFANC GAEL EU CEFNOGI I'W HELPU I FOD YN IACH YN GORFFOROL AC I DEIMLO'N GRYF YN FEDDYLIOL AC EMOSIYNOL.

Yr Hyn Rydym wedi'i Glywed.

Mae plant a phobl ifanc yn poeni am iechyd meddwl gwael ac am effaith hynny ar eu bywydau. Roedd y plant a phobl ifanc y buom yn siarad â hwy'n credu bod y pandemig a'r argyfwng costau byw wedi cael effaith fawr ar iechyd meddwl. Hoffai rhieni a gofalwyr wybod beth allant ei wneud i helpu eu plant i deimlo'n gryf yn feddyliol ac yn emosiynol. I rai plant mae iechyd meddwl gwael yn eu rhwystro rhag ymwneud â'u haddysg, i eraill mae'n eu rhwystro rhag cael hwyl a threulio amser â theulu a ffrindiau. Weithiau nid ydynt yn gwybod sut i ofyn am help, ac mae angen inni ei gwneud yn haws iddynt i ddeall pa help sydd ar gael. Mae'n bwysig hefyd bod pobl sy'n gweithio â phlant a phobl ifanc yn deall iechyd meddwl a llesiant

emosiynol, a'u bod yn sylweddoli pam y gall fod angen help ychwanegol ar blant a phobl ifanc agored i niwed.

Mae iechyd corfforol hefyd yn bwysig i'n plant a phobl ifanc; maent eisiau bod yn ffit ac iach. Fodd bynnag, mae teimlad bod gwneud ymarfer corff yn gostus. Maent am gael mwy o opsiynau ar gyfer y rhai nad ydynt yn hoffi chwaraeon. Mae treulio amser â ffrindiau mewn lle diogel a chael hwyl yn cael ei weld fel rhan bwysig o lesiant emosiynol.

Mae iaith a diwylliant yn elfennau pwysig o hunaniaeth plant a phobl ifanc, ac mae'n bwysig bod pob plentyn a pherson ifanc yn cael cyfle i ddysgu, gwerthfawrogi, a ffurfio eu bywydau drwy gyfrwng y Gymraeg.

“Rhaid cymryd ein hiechyd meddwl o ddifrif. Mae angen mwy o helpu ar bobl ifanc – gan fy mod bellach wedi gadael yr ysgol nid wyf erbyn hyn yn gallu siarad â chwnselydd yr ysgol. Mae'r grŵp hwn (grŵp ieuenctid LHDTC) yn helpu os rwy'n teimlo bod angen mwy o help arnaf.”

- Person ifanc LHDTC 19 oed

Yr Hyn y Byddwn yn ei Wneud.

- ✓ Mae plant, pobl ifanc a'u teuluoedd yn deall y ffactorau sy'n effeithio ar eu hiechyd corfforol a'u llesiant emosiynol.
- ✓ Byddwn yn creu llwybrau wedi'u cynllunio'n ofalus ar gyfer plant a phobl ifanc i gael mynediad at amrywiaeth o gymorth llesiant emosiynol ac iechyd meddwl.
- ✓ Byddwn yn adeiladu ar gryfderau ein gwasanaethau ieuencid ac yn darparu ystod eang o gymorth i bobl ifanc hyd at 25 oed.
- ✓ Byddwn yn gweithio â phartneriaid i ddatblygu ystod amrywiol o gyfleoedd chwarae a hamdden o safon uchel.
- ✓ Byddwn yn annog ac yn galluogi ein plant a phobl ifanc i fwynhau mannau agored gwyrdd, naturiol yn eu cymunedau er lles eu hiechyd corfforol a'u llesiant emosiynol.
- ✓ Byddwn yn sicrhau bod ein gweithlu'n cael yr hyfforddiant a'r datblygiad proffesiynol sydd ei angen arno i hybu iechyd corfforol, emosiynol a meddyliol plant a phobl ifanc.

Sut Fyddwn Ni'n Gwybod?

Mae plant a phobl ifanc yn cael help at eu llesiant emosiynol a'u hiechyd meddwl drwy gyfrwng llwybr cymorth clir.

Llai o blant a phobl ifanc sydd dros bwysau neu'n ordew.

Mae gan blant, pobl ifanc a theuluoedd well dealltwriaeth o'r ffactorau sy'n effeithio ar eu llesiant emosiynol a'u hiechyd meddwl.

Nifer cynyddol o blant a phobl ifanc yn dewis ffyrdd iach o fyw, gan gynnwys ffurfio perthnasoedd positif.

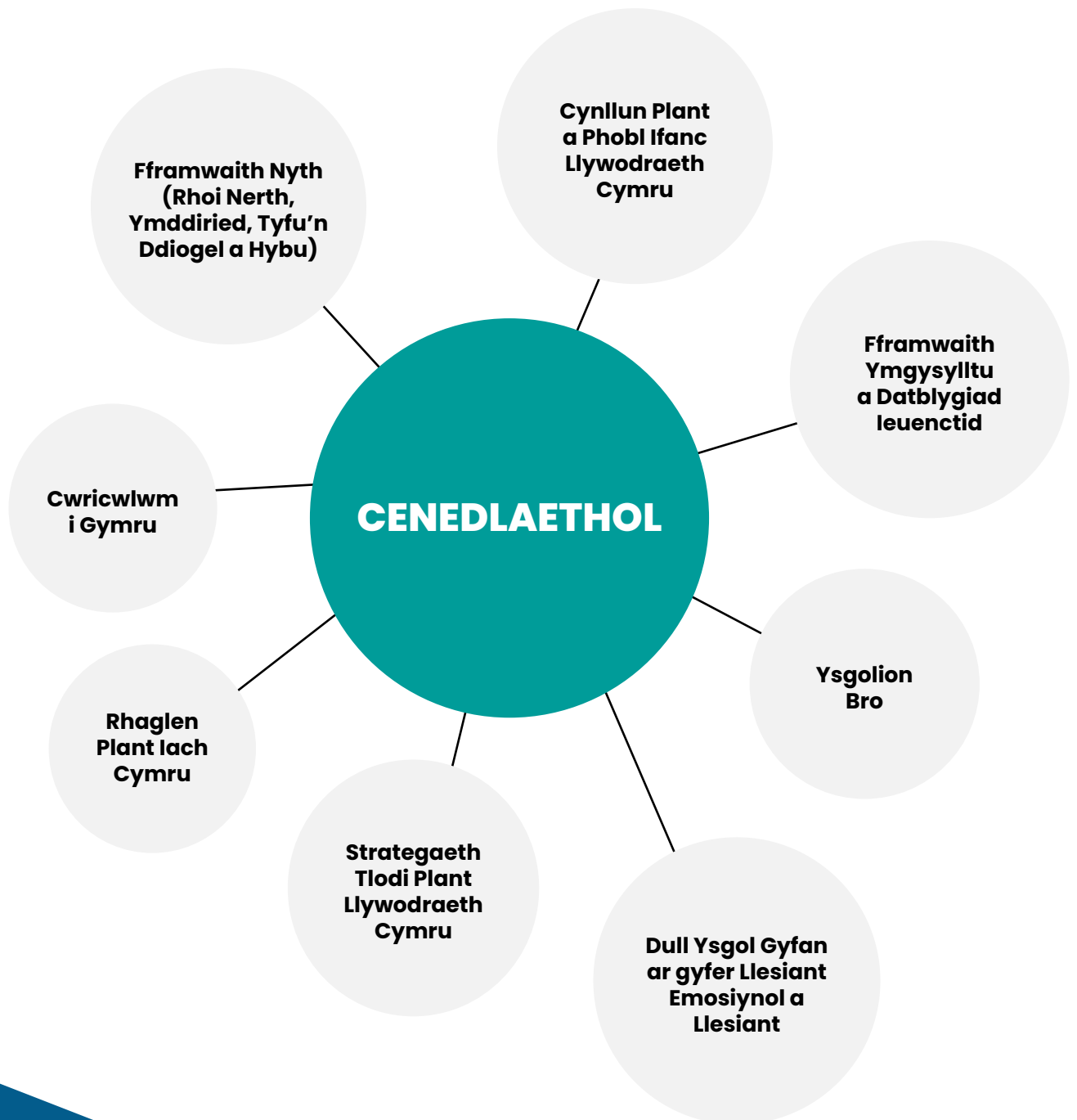
Ystod ehangach o gyfleoedd chwarae a hamdden o safon uchel ar gyfer plant a phobl ifanc sy'n hygyrch ac amrywiol.

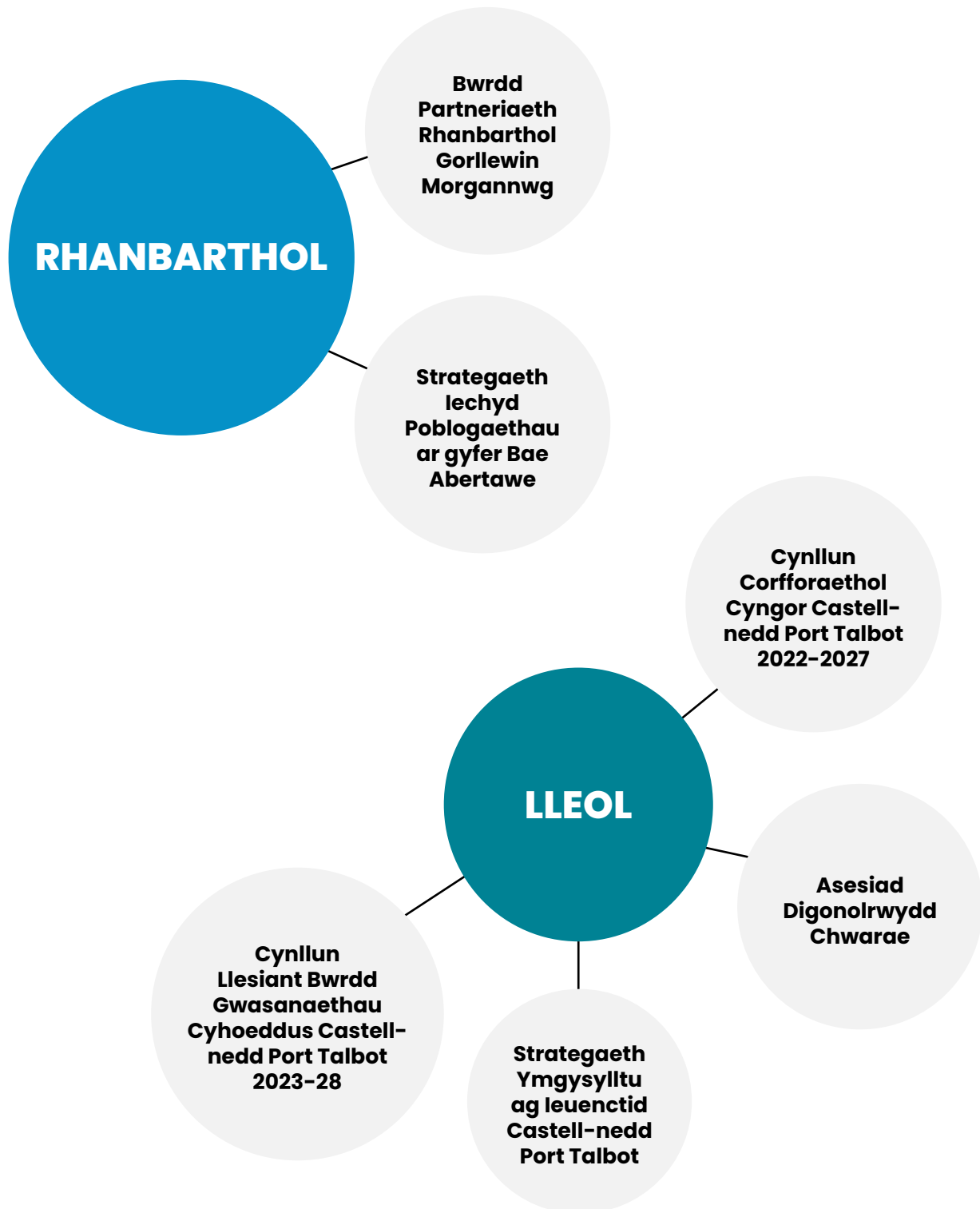
Ein blaenoriaethau ar gyfer pum mlynedd nesaf.

BLAENORIAETH 5:

DYLAI POB PLENTYN A PHERSON IFANC GAEL EU CEFNOGI I'W HELPŪ I FOD YN IACH YN GORFFOROL AC I DEIMLO'N GRYF YN FEDDYLIOL AC EMOSIYNOL.

Cysylltiadau â Strategaethau Eraill.

SUT Y BYDDWN YN GWYBOD EIN BOD YN CAEL EFFAITH.

Sut y byddwn yn mesur llwyddiant ein cynllun?

Gwerthuso Effaith

Lleisiau plant a phobl ifanc sydd wedi llywio'r cynllun hwn, ac mae'n bwysig eu bod yn cyfrannu at werthuso'r blaenoriaethau a'u heffaith.

Bydd dangosfwrdd plant a phobl ifanc yn cael ei greu i ddangos data perfformiad, a bydd hwn yn cael ei rannu â'n cymuned i ddangos cynnydd tuag at gyflawni ein hamcanion.

Byddwn yn gweithredu blaenoriaethau'r cynllun hwn â'n partneriaid. Rydym wedi creu'r strwythur llywodraethu sydd ei angen arnom i wneud i hyn weithio. Byddwn yn sicrhau bod y blaenoriaethau'n cael eu hymgorffori yn y ffordd rydym yn helpu plant a phobl ifanc yng Nghastell-nedd Port Talbot.

Atebolrwydd

Bydd y Grŵp Arweinyddiaeth Plant a Phobl Ifanc yn atebol am llwyddiant y cynllun hwn.

